

Samenwerken aan een Veilig Ijsselland

Inbreng Collegevorming voorjaar 2022

De regio IJsselland is één van de veiligste regio's van Nederland. Onze inwoners voelen zich over het algemeen veilig en het is hier prettig wonen en ondernemen. Toch zien we hier, net als in de rest van Nederland, in toenemende mate ontwikkelingen die de openbare orde en veiligheid raken. Ook in onze regio hebben we te maken (gehad) met geweldsincidenten¹ vanuit de ondermijnende criminaliteit die onze samenleving rechtstreeks raken. Hoewel er sprake is van intensieve inzet door en samen met partners op veel veiligheidsthema's, maken we ons zorgen over een aantal trends die op het eerste oog niet altijd zichtbaar zijn voor inwoners en ondernemers en soms zelfs niet voor het openbaar bestuur. Blijvende aandacht en doorontwikkeling is dan ook van groot belang. In het regeerakkoord is veel aandacht voor de geschetste problematiek en wij vragen dan ook uw aandacht om die doorvertaling mee te geven voor het lokale raads- en collegeprogramma.

HENNEPTEELT

ZORGFRAUDE

SYNTHETISCHE
DRUGS

DIGITALE
CRIMINALITEIT

JONGE AANWAS

Zorgen over openbare orde en veiligheid; doorbreken van normalisering

In deze brief wijzen we op de gevaren van een aantal ontwikkelingen die zich afspelen in de samenleving en die we graag extra onder de aandacht brengen. Het gaat hier om de thema's ondermijnende criminaliteit, digitale (on)veiligheid en de problematiek op het snijvlak zorg en veiligheid. Wij vinden dit belangrijke thema's voor de komende jaren, zo niet dé belangrijkste thema's op het gebied van openbare orde en veiligheid.

Ondermijnende criminaliteit is niet nieuw. Wel zien we in toenemende mate dat er sprake is van slachtofferschap (bijvoorbeeld bij zorgfraude of hennepkwekerijen). Ook jongeren worden steeds vaker slachtoffer van vormen van ondermijnende en digitale criminaliteit. Het lijkt soms of het 'normaal' is geworden om geld te verdienen, veel geld, met activiteiten waar we soms als overheid (onbewust) in faciliteren. Bijvoorbeeld door het afgeven van vergunningen of het verstrekken van subsidies. Er ligt dan ook een grote uitdaging om die normalisering van het overtreden van regels aan te pakken.

1 Harde klap voor Zwolse cokehandel: politie pakt vijf Zwollenaren op | xxxxxxWEG | destentor.nl. Dit artikel is slechts één voorbeeld van de incidenten in onze regio die veelal ook geleid hebben tot verstoringen van de openbare orde en maatschappelijke onrust. Uitwassen of effecten hiervan raken de samenleving en zijn ook zichtbaar in omliggende gebieden.

Daarnaast spreken we nadrukkelijk onze zorgen uit voor de mogelijke negatieve gevolgen voor de volksgezondheid van drugscriminaliteit en voor de rol die jongeren spelen in deze vorm van criminaliteit en onveiligheid. Zoals bij alle onderdelen van de aanpak van veiligheidsvraagstukken zijn preventie en vroegtijdige signalering belangrijk. Het aan de voorkant kunnen komen van problemen, voorkomt dat ‘kleine boefjes’ uitgroeien tot grote (drugs)criminelen en het voorkomt dat er miljoenen worden besteed aan malafide zorgbureaus.

Ondermijnende criminaliteit komt dichterbij; vraagt om een georganiseerde overheid

De afgelopen periode is pijnlijk duidelijk geworden welke ondermijnende impact georganiseerde criminaliteit heeft op onze maatschappij, met de recente moord op Peter R. de Vries als dieptepunt.

Daarnaast zien we de afgelopen jaren de vangsten van ladingen drugs, het aantal opgerolde drugslaboratoria en aangetroffen lozingen van drugsafval in het buitengebied toenemen. Deze vormen van georganiseerde, groot-schalige criminaliteit gaan vaak gepaard met verbondenheid tussen boven- en onderwereld en slaat ons gebied helaas niet over. Geld dat werd verdiend met productie van en handel in drugs, wordt vervolgens witgewassen en bijvoorbeeld geïnvesteerd in vastgoed en/of ondernemingen in onze (lokale) samenleving. De regio Oost-Nederland blijft niet gespaard van deze ongewenste ontwikkelingen. Zo zijn in 2020 maar liefst 20 crystal meth-labs aangetroffen, wat een stijging is van bijna 40 procent vergeleken met 2016. Ook zien we in Oost-Nederland, en ook in de gemeenten in IJsselland, een stijging van het aantal ingediende signalen over zorgcriminaliteit en arbeidsuitbuiting. Ook in het buitengebied en op vakantieparken constateren we een toenemend aantal misstanden. En steeds vaker worden bestuurders die optreden tegen de onderwereld in hun gemeente bedreigd.

We maken ons zorgen over de effecten van deze ondermijnende criminaliteit. De conclusie van de samenwerkende partners (zoals gemeenten, politie, Openbaar Ministerie en Belastingdienst en RIEC) is dat dit onacceptabel is en vraagt om een stevige tegenreactie vanuit de overheid, als één overheid! In de regio IJsselland doen we al veel samen in de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Bijvoorbeeld in het project veilig buitengebied, het organiseren van een speciale themaweek en door het organiseren van integrale controles op industrieterreinen of vakantieparken. Samenwerken is daarin het sleutelwoord en we vragen via deze weg graag aandacht voor het versterken van die samenwerking en het echt in samenhang uitvoeren van interventies. Want om het verschil te kunnen maken, is een extra stap en versterking echt nodig!

De aanpak van ondermijning is zeker niet alleen iets waar de politie en het OM ‘van zijn’. In alle lagen en afdelingen speelt de gemeente een cruciale rol. Criminelen en gemeenten ‘treffen elkaar’ namelijk vaker dan vaak wordt gedacht; bijvoorbeeld bij de aanvraag van vergunningen, uitkeringen, subsidies of inschrijvingen. Ongemerkt kunnen criminelen op die momenten gebruik maken van de dienstverlening van de gemeente. Er ligt daarom

een taak en ook een verantwoordelijkheid bij de gemeenten om te zorgen dat signalen worden herkend. Maar ook om die signalen bespreekbaar te maken met collega's en samen te zorgen dat de informatie die bekend is wordt gebruikt om criminelen buiten de deur te houden. De aanpak van ondermijning is dus niet iets waar alleen de burgemeester (als portefeuillehouder veiligheid) mee te maken heeft. Juist ook op het gebied van Zorg en Veiligheid (foute zorgbureaus), Vastgoed (aankoop kavels of panden en in de horeca), Recreatie (vakantieparken), Volkshuisvesting of Arbeidsmarkt (arbeidsuitbuiting) heeft de gemeente een belangrijke functie en de mogelijkheid om signalen van ondermijning te herkennen en criminelen te verstoren.

Digitale (on)veiligheid; meer aandacht voor preventie

Digitale ontwikkelingen zijn een grote bron van mogelijkheden voor ons leven van alle dag. Boodschappen worden via een app snel besteld en we weten op het kwartier nauwkeurig hoe laat ze bezorgd worden, sociale media stellen ons in staat snel en elk moment van de dag in verbinding te zijn met onze (verre) familie en vrienden, bankzaken zijn met één handeling soepel en snel te regelen en ons energieverbruik hoeven we niet meer door te geven aan ons energiebedrijf, maar dit wordt van een afstand makkelijk afgelezen. Voelen we ons niet goed, dat biedt een dokter-op-afstand snelle en passende hulp.

Hoewel deze voorbeelden ons leven een stuk gemakkelijker maken schuilen hier ook nadrukkelijke kwetsbaarheden in. Digitalisering zorgt voor een digitale kloof en groeiende ongelijkheid in onze samenleving (zie Regeerakkoord). Het Centraal Bureau voor de Statistiek geeft in zijn Veiligheidsmonitor aan dat in 2019 13% van de Nederlanders te maken heeft gekregen met cybercrime / online criminaliteit, bijvoorbeeld een hack, virus of online fraude. Dit is een probleem voor de continuïteit van bedrijven en instellingen, maar ook voor onze inwoners die hierdoor geraakt worden en die bijvoorbeeld ontdaan worden van geld of gevoelig (foto)materiaal. Een betere voorbereiding op digitale criminaliteit stelt ons in staat om bij verstoringen effectiever op te treden en sneller de draad op te pakken na een ernstig incident.

Uit cijfers van de politie blijkt dat in IJsselland van alle vormen van digitale criminaliteit fraude met bankgegevens en internetbankieren het meeste voorkomt. Daar komt bij dat het aantal geregistreerde gevallen waarschijnlijk nog maar het topje van de ijsberg is. Het werkelijke aantal digitale criminaliteitsincidenten, en dus slachtoffers hiervan, ligt vermoedelijk vele malen hoger. Dit komt omdat bekend is dat van dit soort vormen van criminaliteit relatief gezien minder aangifte wordt gedaan.

De rol van de gemeente bij de aanpak van digitale criminaliteit heeft meerdere kanten. In de eerste plaats heeft de gemeente een rol en taak in de bescherming van haar eigen digitale infrastructuur, maar de gemeente speelt ook een belangrijke rol in het voorkomen van deze vorm van criminaliteit bij inwoners. Met name ouderen en jongeren zijn hierbij kwetsbare groepen. Tot slot moeten de gemeenten voorbereid zijn op cybercrises en -incidenten, net zoals zij voorbereid zijn op bijvoorbeeld het effect van een grote stroomuitval, of een grote brand. Bij al deze onderdelen moet ook het aspect "privacy" niet uit het oog verloren worden.

Problematiek op het snijvlak zorg en veiligheid; versterken van rol gemeente

In onze samenleving is een aanzienlijke en groeiende groep mensen met een opeenstapeling van persoonlijke problemen die leiden tot ongewenst (overlastgevend en/of crimineel) gedrag. De oorzaken lopen dwars door elkaar heen en zijn even divers als hardnekkig: psychische klachten, verstandelijke beperkingen, verslaving, schulden, falende maatschappelijke integratie of een combinatie hiervan. Samen met een toenemende extramuralisering van zorg, ontstaan er risico's op het snijvlak van zorg en veiligheid. Tegelijkertijd zijn we als gezamenlijke overheidspartijen niet altijd voldoende in staat gebleken snel en doeltreffend op te treden in deze problematiek. Hier willen de komende jaren nog meer werk van maken. Daarom hebben de burgemeesters en wethouders van de 11 gemeenten in IJsselland het initiatief genomen te komen tot een gezamenlijke regionale agenda, met als doel de totale keten van zorg en veiligheid zowel lokaal als regionaal verder te versterken.

Het thema Zorg en Veiligheid heeft op meerdere onderdelen een duidelijke link naar ondermijning. Denk aan bijvoorbeeld mensenhandel. Alle gemeenten moeten in 2022 een aanpak mensenhandel hebben, dus lokaal moet dit onderwerp de volle aandacht hebben, maar mensenhandel heeft ook landelijke prioriteit gekregen via het recente Regeerakkoord. Mensenhandel doet grove afbreuk aan de waardigheid van mensen. Daarom moeten de drie vormen van uitbuiting (seksuele uitbuiting, arbeidsuitbuiting en criminele uitbuiting) tegen worden gegaan en de toegankelijkheid van hulpverlening worden vergroot. Een ander thema dat hiervoor al is genoemd, is drugscriminaliteit. We zien regelmatig dat ook onze jeugd daarbij betrokken is. Het snelle geld lonkt, ze willen stoer doen en er is regelmatig sprake van multi-problematiek onder deze jongeren. Eenmaal in het drugscircuit verzeild geraakt, is het heel lastig om er weer uit te komen. De druk die vanuit de drugswereld wordt gezet op de jeugd is immens.

De rol van gemeenten zit op zorg, wonen en veiligheid. Vroegsignalering en preventie zijn hierbij belangrijke pijlers. Voorkomen van problematiek heeft altijd de voorkeur boven repressie.

Zorg voor zowel de slachtoffers als de daders. Dit klinkt tegenstrijdig, maar daders kunnen evengoed zelf ook slachtoffer zijn. Denk aan de kwetsbare jeugdige die zich laat verleiden tot drugshandel en drugsgebruik om aan geld te komen en om even weg te zijn van de realiteit waar hij/zij in leeft. Alleen het inzetten van strafrecht tegen de dader voorkomt niet dat de dader weer in de fout gaat.

Er ligt ook een duidelijke rol voor de gemeente op het gebied van wonen. Het bieden van voldoende woonruimte aan de verschillende doelgroepen is cruciaal. Het hebben van passende woonruimte brengt rust, veiligheid en biedt een basis om weer te werken aan een leven zonder criminaliteit. En uiteraard acteert de gemeente ook op het gebied van veiligheid, naast het strafrecht wordt ook het bestuursrecht tijdig en passend ingezet. Zo treedt de overheid gezamenlijk op.

Tot slot

Het is van groot belang dat we samen met onze veiligheidspartners, maar ook in samenwerking met inwoners en ondernemers, aan deze thema's werken. Optreden als één overheid en het benutten van ieders informatie en mogelijkheden, zowel preventief als repressief, is hierbij noodzakelijk.

Met deze brief hebben we onze zorgen op de drie thema's nadrukkelijk onder woorden gebracht. Benadrukt wordt dat er de laatste jaren reeds veel is gedaan en bereikt op de genoemde veiligheidsthema's in de IJssellandse gemeenten. Daarbij wordt er goed samengewerkt tussen partners en vindt steeds vaker informatiedeling plaats waar mogelijk. Maar de geschetste problematiek vraagt om een volgende stap.

Wat hebben we daarvoor nodig?

Een volgende stap in die aanpak is van groot belang om onze gemeente en de regio IJsselland veilig te houden. In navolging zoals het in het landelijke regeerakkoord staat beschreven:

“ de snelle verharding op ondermijnende criminaliteit, de toenemende digitale onveiligheid en de groeiende problematiek op het snijvlak van zorg en veiligheid vragen om een stevige en gerichte aanpak voor de komende jaren. ”

Daarin is een belangrijke rol voor de gemeente weggelegd. Dit vraagt om enerzijds om voldoende capaciteit maar anderzijds ook om verbetering en versterking van de interne samenwerking, bijvoorbeeld tussen de verschillende afdelingen in de ambtelijke organisatie. De aanpak van ondermijning, digitale veiligheid en de zorgvraagstukken raakt alle collegeportefeuilles en daar ligt ook de oplossing. De basis voor een succesvolle integrale aanpak dient dan ook gelegd te worden in de plannen vanuit die verschillende portefeuilles namens het hele college. We vragen daarin graag uw aandacht en medewerking.

Hoogachtend,

Burgemeester Strien, gemeente Olst-Wijhe

Burgemeester Dadema, gemeente Raalte

Burgemeester König, gemeente Deventer

Burgemeester Vroomen, gemeente Ommen

Burgemeester Van Lente, gemeente Dalfsen

Burgemeester Offinga, gemeente Hardenberg

Burgemeester Snijders, gemeente Zwolle

Burgemeester Bats, gemeente Steenwijkerland

Burgemeester Bilder, gemeente Zwartewaterland

Burgemeester De Rouwe, gemeente Kampen

Burgemeester Ten Kate, gemeente Staphorst